

Asia: VM183:00/2017 ja VM/1631/03.01.00/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lakiesityksen pyrkimys entistä yhtenäisempään tiedonhallintaan, asiakirjahallinnan sähköistämiseen sekä julkisuusperiaatteen edistäminen on kaikin puolin kannatettavaa. Myös uudistettu terminologia on aikaisempaa selkeämpää. Etenkin tiedonhallintayksikön ja tietoaineiston määrittely ovat erityisen onnistuneita.

2. Arvionne lukuun 2 Nykytila

-

3. Arvionne lukuun 3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

-

5. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 1 yleiset säännökset (pykälät 1-4 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

6. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 2 Julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleinen ohjaus (pykälät 5-9 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

7. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 3 Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen (pykälät 10-12 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

8. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 4 Tietoturvallisuus (pykälät 13-18 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

9. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 5 Turvallisuusluokittelu (pykälät 19-22 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

10. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 6 Asian ja palvelujen tiedonhallinta (pykälät 23-26 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

§26

Ajatus palveluprosessien yksilöinnistä esimerkiksi asiakas- tai palvelutunnuksen perusteella on kannatettavaa. Pykälässä kuitenkin edellytetään, että palveluja tuotettaessa siitä syntyvät asiakirjat rekisteröitäisiin asiarekisteriin asiatusunnukselle sen lisäksi, että niillä on jo palveluprosessissa muodostunut tunnus. Kun palveluprosessi saa oman yksilöivän tunnuksen jo prosessin alkaessa, johtaisi asiarekisteriin vienti tuplarekisteröintiin. Tai vaihtoehtoisesti olisi vaarana, että palveluprosesseja kehitettäisiin asiarekisterin ehdoilla, mikä ei ole kaikissa tilanteissa palvelun sujuvuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Asiarekisterit eivät ole järjestelminä välttämättä käytettävyydeltään sillä tasolla, että niiden sisään voisi rakentaa sujuvia palveluprosesseja, koska ne on rakennettu nimenomaan tarkoitukseensa, asioiden rekisteröintiä varten.

11. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 7 Tietoaineistojen muodostaminen ja sähköinen luovutustapa (pykälät 27-31 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

§27

Turun yliopisto suhtautuu lähtökohtaisesti positiivisesti siihen, että viranomaisasiakirjat säilytetään jatkossa mahdollisimman pitkälle sähköisessä muodossa. Kuitenkin vaatimus siitä, että kaikki viranomaisasiakirjat olisivat 12kk kuluessa lain voimaantulosta sähköisessä muodossa, ei ole mielestämme tarkoituksenmukainen. Turun yliopisto ei katso tarpeelliseksi muuttaa esimerkiksi lyhyen määräajan säilytettäviä analogisia asiakirjoja sähköiseen muotoon niin kauan kun niitä analogisessa muodossa vielä laaditaan. Esimerkkinä tästä analogiset tenttivastaukset, joiden säilytysaika on 6kk. Näiden sähköiseen muotoon muuttaminen ei tukisi myöskään julkisuusperiaatteen toteutumista, koska tenttivastaukset ovat salassa pidettäviä asiakirjoja.

Turun yliopisto katsoo myös, että analogisten asiakirjojen digitointi tulee tehdä mahdollisimman laadukkaasti, jotta asiakirjan alkuperäisyys ja eheys voidaan taata koko sen elinkaaren ajan. Esimerkiksi jo yliopiston arkistossa olevien analogisten asiakirjojen osalta muuttaminen digitaaliseen muotoon 12kk sisällä vaatisi merkittävää taloudellista resurssointia, jota ei ole myöskään vaikutustenarvioinnissa huomioitu.

12. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 8 Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi (pykälät 32-38 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

§37

Turun yliopiston näkemyksen mukaan esitetty 37 § tieteellisten tutkimusaineistojen arkistoinnista on ongelmallinen. Turun yliopiston käsityksen mukaan tutkimusaineistojen arkistoinnista ja siihen liittyvistä käytännöistä ei tarvita eikä edes voi olla yksityiskohtaista laintasoista sääntelyä, vaan kukin yliopisto päättää tästä itse itsehallintonsa puitteissa. Yliopisto on sitoutunut komission suositukseen tieteellisen tiedon saatavuudesta ja säilyttämisestä. Tavoite tieteellisen tiedon saatavuuden

lisäämisestä on hyvä ja kannatettava, mutta lakitasoisen yksityiskohtaisen sääntelyn sijaan tätä tavoitetta voitaisiin edistää mm. resurssien kohdistamisella tähän tarkoitukseen ja yliopiston nykyisiä arkistointikäytäntöjä kehittämällä. Samalla tarkasteluun voisi ottaa esim. tekijänoikeus- ja korkeakoulukeksintölakien päivittämisen.

Tiedonhallintalakiluonnoksen 37 §:ssä ongelmallista on esim. yliopiston itsehallinnon näkökulmasta sekä käytettävissä olevien resurssien kannalta tarkasteltuna mm. esitetty tutkimuseettisen toimikunnan rooli ja tehtävät, tietosuojavaistaavalle esitetty lisätehtävä sekä se, että aloitteellisuus tutkimusaineistojen arkistointiin jää yksittäisen tutkijan/tutkijaryhmän vastuulle. Esitetyn sääntelyn toteutuessa pelkona on, että tutkijat/tutkijaryhmät eivät halua luovuttaa aineistojaan yliopiston arkistoon, jos tämän ajatellaan hankaloittavan aineistojen jatkokäyttöä. Tutkijoille tämä voi näyttäytyä byrokraattisena kerättyjen tutkimusaineistojen käytön rajoittamisena, joka saattaa hankaloittaa mm. tutkijaliikkuvuutta.

Yliopiston käsityksen mukaan rekisterinpitäjäyys määräytyy tietosuoja-asetuksen perusteella, eikä tutkimusaineistojen rekisterinpitäjäydestä voida eikä tule säätää tiedonhallintalaissa eikä etenkin sen perusteluissa. Hallituksen esityksen perusteluissa esitetty tulkinta tutkimushankkeen aikaisesta rekisterinpitäjäydestä on tarpeeton arkistointia koskevan säädöksen perusteluissa. Euroopan komissio on tiedonannossaan Vahvempi suoja, uudet mahdollisuudet – komission ohjeet yleisen tietosuoja-asetuksen suorasta soveltamisesta 25. toukokuuta 2018 lähtien (COM(2018) 43 final, s. 9-10) kieltänyt tietosuoja-asetuksen määritelmien tulkinnan kansallisessa lainsäädännössä. Komissio toteaa, että jäsenvaltioiden on kansallista lainsäädäntöään mukauttaessaan otettava huomioon, että tulkinat joilla luodaan esteitä asetuksen soveltamiselle sellaisenaan ja vaarannetaan sen yhtäaikainen ja yhdenmukainen soveltaminen koko EU:ssa, ovat perussopimusten vastaisia. Kansallinen lainsäätäjä ei sen vuoksi voi tulkita asetuksen tekstiä. Asetuksen tulkinta jää eurooppalaisten tuomioistuinten (kansallisten tuomioistuinten ja viime kädessä Euroopan unionin tuomioistuimen), ei jäsenvaltioiden lainsäätäjien tehtäväksi.

Julkisuuslaki ei sisällä säännöksiä tutkimusaineiston uudelleen käytöstä, eikä esim. kaikissa tapauksissa ole selvää, tuleeko tutkimusaineisto tulkita viranomaisen asiakirjaksi. Tämän vuoksi esitetty viittaus julkisuuslakiin 37 §:ssä on ongelmallinen. Esitetty säännös tieteellisen tutkimusaineistojen arkistoinnista on ongelmallinen myös esityksen 27 §:n valossa: yliopiston käsityksen mukaan lakiin ei tule kirjata viranomaisten asiakirjojen säilyttämistä vain sähköisessä muodossa, koska kaikissa tapauksissa tämä ei ole perusteltua. Esimerkiksi kaikki tutkimusaineistot eivät ole sähköisessä muodossa, eikä niiden arkistointikaan vain sähköisessä muodossa ole perusteltua.

13. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 9 Erinäiset säännökset (pykälät 39-40 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

14. Muut huomiot

Lain soveltamisalaa määriteltäessä yliopistot on perustellustikin jätetty julkisen hallinnon yleisen ohjauksen ulkopuolelle. Tulkitsemme, että tämä tarkoittaisi myös sitä, että jatkossa yliopistojen viranomaisaineistojen eli hallinnollisten asiakirjojen elinkaaresta sekä kansallisen kulttuuriperinnön ja tieteellisen tutkimuksen nojalla arkistoitavista tietoaineistoista päättäminen jäisi yliopistojen vastuulle. Turun yliopiston mielestä olisi toivottavaa, että yliopisto edelleen saisi ohjausta hallinnollisten asiakirjojen ja yliopiston oman historian, eli kansallisen kulttuuriperinnön nojalla arkistoitavien tietoaineistojen määrittelyssä. Lisäksi toivomme, että jatkossa yliopistojen osalta määrittely olisi aikaisempaa yhtenäisempää ja sitä voitaisiin tehdä yhteistyössä yliopistojen ja tehtävää hoitavan Kansallisarkiston kesken. Elinkaaripäätöksiä tekeväille tiedonhallintalautakunnalle ja päätöksentekoon osallistuvalle Kansallisarkistolle on turvattava riittävät resurssit, jotta päätöksiä saadaan entistä nopeammin. Nykyisessä digitaalisessa toimintaympäristössä muutokset tapahtuvat niin nopeasti, että esimerkiksi vuosi on aivan liian pitkä aika odottaa arkistointi- tai elinkaaripäätöstä.

Vaikutusten arviointi

Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen:

Resurssoinnin osalta yliopistojen tarvitsemat resurssit pelkästään tiedonhallintamallin toteuttamiseksi on laskettu alakanttiin. Yliopistojen osalta taloudellisten vaikutusten laskennassa ei ole ylipäänsä huomioitu mm. tarvittavia henkilöresursseja, tietojärjestelmien eikä muun laiteinfrastruktuurin päivittämistarpeita. Yliopistorahoituksen vähentyessä lainsäädännöllä säädetyt pakolliset resurssilisäykset eivät ole mahdollisia.

Tietoturvallisuus:

-

Asian ja palvelujen tiedonhallinta:

-

Tietoaineistojen luovuttaminen ja sähköinen luovutustapa:

-

Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi:

-

Muuta huomioitavaa:

-

Karkulehto Rauno
Turun yliopisto

